

Weidevogels van ANV Van Ade Stag in 2009

Steven Kragten & Leo Boon

SOVON-inventarisatierapport 2009/21
Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Natuurlijk Platteland West

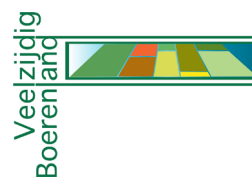

Weidevogels van ANV Van Ade Stag in 2009

Steven Kragten & Leo Boon

SOVON-inventarisatierapport 2009/21
Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Natuurlijk Platteland West

Colofon

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Natuurlijk Platteland West door Steven Kragten & Leo Boon (SOVON).

Men gelieve dit rapport als volgt te citeren: Kragten S. & Boon L. 2009. Weidevogels van ANV Van Ade Stag in 2009. SOVON-inventarisatierapport 2009/21 .SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

ISSN 1382-6255

© 2009

Inhoud

1. Inleiding	5
2. Doelstelling	6
3. Gebiedsbeschrijving	7
4. Werkwijze	8
4.1. Inventarisatiemethode	8
4.2. Veldwerk	8
4.3. Weersomstandigheden	8
4.3.1. Algemeen	8
4.3.2. Weersomstandigheden tijdens veldwerk ANV Van Ade Stag	9
4.4. Interpretatie en verwerking van de gegevens	9
5. Resultaten	10
5.1. Inleiding	10
5.2. Vergelijking 2006 en 2009	10
5.3. Bespreking resultaten	10
5.4. Resultaten SAN-pakketten	12
6. Samenvatting	13
Literatuur	14
Bijlagen:	
Bijlage I SAN Pakketeisen	
Bijlage II Aantal vastgestelde territoria per SAN-pakket	
Bijlage III Verspreidingskaarten weidevogels in ANV Van Ade Stag in 2009	

1. Inleiding

In navolging van 2006 (Slaterus 2006) is in het voorjaar van 2009 het werkgebied van de Agrarische Natuurvereniging (ANV) Van Ade Stag gekarteerd op weidevogels. De totale oppervlakte van de door leden van de ANV beheerde gronden dat in 2009 werd onderzocht omvat 2.737 hectare. Op 1.996 hectare van dit gebied ligt een SAN-weidevogelpakket.

Deze inventarisatie werd door SOVON Vogelonderzoek Nederland uitgevoerd in opdracht van de ANV. De contacten verliepen deels via de koepelorganisatie Natuurlijk Platteland West (NP West). Doel van de inventarisatie was het in kaart brengen van aantallen en verspreiding van alle in het werkgebied voorkomende weidevogels volgens de door SOVON ontwikkelde BMP-Weidevogel methodiek.

De inventarisatie is uitgevoerd door Steven Kragten en Leo Boon, werkzaam bij SOVON Vogelonderzoek Nederland. Het basismateriaal ligt opgeslagen in het SOVON-kantoor te Beek-Ubbergen.

In dit rapport wordt beknopt verslag gedaan van de resultaten van de broedvogelinventarisatie in 2009. Daarnaast worden de resultaten vergeleken met de kartering in 2006. Een uitgebreider verslag met een analyse van de onderzoeksresultaten van alle in 2006 en 2009 geïnventariseerde ANV's (aangesloten bij NP West) is te vinden in aparte rapportages (Teunissen & Wymenga 2007, Teunissen & Wymenga in prep.).

Contactpersoon dhr. Chris van der Hulst van de ANV Van Ade Stag wordt bedankt voor de prettige samenwerking. Alle betrokken boeren worden bedankt voor hun gastvrijheid. Jan-Willem Vergeer (projectleiding) en Dries Oomen (GIS-afdeling) bij SOVON speelden een onmisbare rol bij de begeleiding van het project.

2. Doelstelling

De bij de stichting Natuurlijk Platteland West aangesloten Agrarische Natuurverenigingen zijn gehouden om in het voorjaar van 2009 een kartering van weidevogels volgens de methodiek van het SOVON-BroedvogelMonitoring Project-Weidevogels (BMP-W) uit te laten voeren op de bij hun deelnemers in bezit zijnde gronden waarop een weidevogelpakket in het kader van de Subsidieregeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN)

berust. Het ministerie van LNV heeft het gebruik van de BMP-W methode daarbij verplicht gesteld. De resultaten hebben tot doel om de doelmatigheid van de huidige SAN-weidevogelpakketten per Agrarische Natuurvereniging te kunnen evalueren. Een soortgelijke kartering werd uitgevoerd in 2006 (Slaterus 2006). Het grootste deel van de in 2006 onderzochte percelen is tevens onderzocht in 2009.

3. Gebiedsbeschrijving

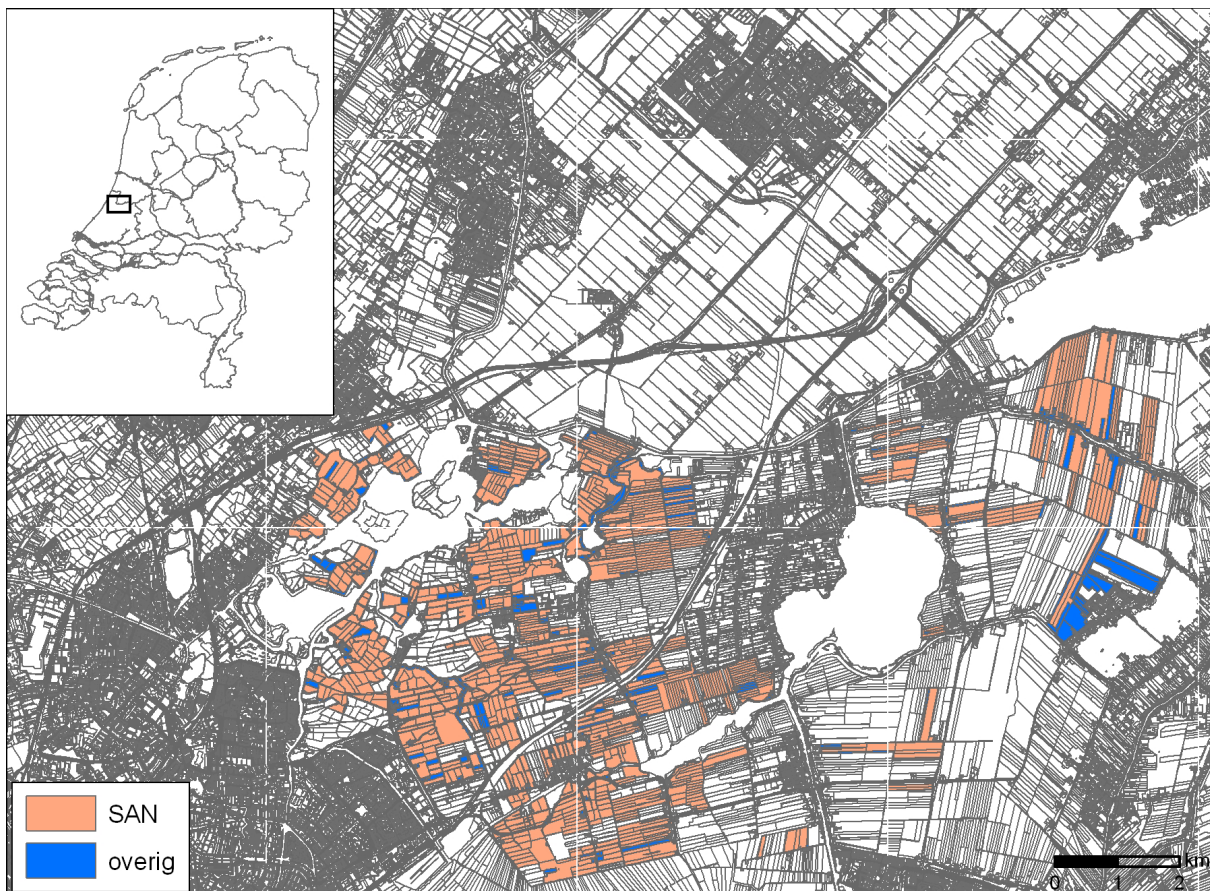
Het in 2009 geïnventariseerde deel van de ANV Van Ade Stag heeft een gezamenlijke oppervlakte van 2.737 hectare. Het onderzoeksgebied is opgedeeld in 38 telgebieden. (figuur 3.1.).

Het onderzoeksgebied strekt zich uit ten noorden en ten oosten van Leiden in de provincie Zuid-Holland. Het gebied wordt doorsneden door de autosnelweg A4. Ten noordwesten daarvan liggen onderzochte percelen rondom de kernen Oud Ade, Rijkswetering en Kaag. Delen grenzen aan de Kagerplassen. Enkele gebieden bevinden zich zelfs op een eiland in deze plassen. Ten zuidoosten van de A4 zijn poldergebieden in de omgeving van Hoogmade, Woubrugge, Rijnsaterwoude, Leimuiden en Koudekerk aan den Rijn onderzocht. De Wijde Aa en het Braassemermeer zorgen voor een verspreide ligging van enkele telplots. In het westelijke deel van het onderzoeksgebied liggen de telplots meer aaneengesloten.

Het gebied is gelegen temidden van de drukte van de Randstad. Dit is duidelijk merkbaar, onder meer aan het weg- en luchtverkeer. Menselijke activiteiten,

zoals verkeer en recreatie, zijn in grote delen van het gebied nadrukkelijk aanwezig. Behalve de A4 zijn er enkele drukke verkeersaders, zoals de provinciale wegen N445, N446 en N207. Vooral de Kagerplassen hebben een grote aantrekkingskracht op recreanten. Het gebied leent zich uitstekend voor activiteiten als varen, fietsen, wandelen, vissen, etc.

Het landschap wordt gedomineerd door open kleine veenweidegebieden, waarin graslanden begraasd door vee een belangrijke plaats innemen. Met name in het noordwestelijke deel zijn de kavels grillig van vorm en maken talrijke sloten en vaarten het gebied lastig toegankelijk. Een drietal telplots is zelfs gelegen op eilanden en uitsluitend over water bereikbaar. Verder oostwaarts is de verkaveling regelmatig en komen bovendien meer akkers voor. Op een aantal plekken is van een uitgestrekt polderlandschap nauwelijks sprake door de aanwezigheid van bosschages, bebouwing, etc.

Figuur 3.1. Ligging van de ANV Van Ade Stag in Nederland (inzet) en ligging van de telgebieden binnen de ANV.

4. Werkwijze

4.1. Inventarisatiemethode

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek werd gebruik gemaakt van de door SOVON ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project (BMP)-weidevogel methode (Teunissen & van Kleunen, 2001). Op verzoek van de opdrachtgever zijn alle aanwezige soorten weidevogels onderzocht.

4.2. Veldwerk

Geïnventariseerd zijn alle meetsoorten, behorend bij de weidevogelpakketten in het kader van de Subsidierегeling Agrarisch Natuurbeheer (SAN) en alle verplichte soorten van het Nationaal Weidevogelmeetnet (Teunissen & van Kleunen 2001). Een precieze lijst van geïnventariseerde soorten is gegeven in bijgaande tabel 4.1.

Tabel 4.1. Overzicht van de 22 meetsoorten van de SAN-weidevogelpakketten (gemerkt met een *) en van de verplichte onderzoeksoorten van het weidevogelmeetnet (gemerkt met een x).

Knobbelzwaan x	Kievit *, x
Bergeend x	Kemphaan *, x
Krakeend *, x	Watersnip *, x
Wintertaling *, x	Grutto *, x
Zomertaling *, x	Wulp *, x
Slobeend *, x	Tureluur *, x
Tafeleend x	Visdief *
Kuifeend *, x	Zwarte Stern *
Patrijs x	Veldleeuwerik *, x
Kwartel x	Graspieper *, x
Kwartelkoning *, x	Gele Kwikstaart *, x
Scholekster *, x	Paapje *
Kluut *, x	Grauwe Gors *
Bontbekplevier *	

Tussen 31 maart en 23 juni werden aan alle plots in het onderzoeksgebied vijf bezoeken gebracht. Een overzicht van begindatum en einddatum per veldronde is gegeven in tabel 4.2 Een bezoek begon rond zonsopgang en duurde tot enkele uren daarna. De te lopen route werd aangepast aan de terreingesteldheid, de tijd van de dag en de weersomstandigheden. Tijdens de inventarisaties werd gelet op territorium- en nestindicatief gedrag. Zang- en baltswaarnemingen waren het talrijkst en daardoor erg belangrijk. Waarnemingen als armeren, voerdragende vogels, afleidingsgedrag, bedelende jongen en nestvondsten zijn vanzelfsprekend ook gebruikt.

Tabel 4.2. Bezoekdata ANV Van Ade Stag in 2009.

Ronde	Start	Eind
1	31 maart	13 april
2	18 april	30 april
3	20 april	13 mei
4	8 mei	29 mei
5	2 juni	23 juni

4.3. Weersomstandigheden

4.3.1. Algemeen

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperatuur zijn belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt, zeker bij vogels, ook af bij hoge temperaturen. Vandaar een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2009 aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In tabel 4.3.1 zijn enkele variabelen samengevat.

Maart

Maart 2009 was een tamelijk rustige en zonnige maand met een gemiddelde temperatuur van 6,10 C, duidelijk boven de 5,6 o C van het langjarig gemiddelde. De gemiddelde windsnelheid lag onder het langjarig gemiddelde, stormen ontbraken en slechts op enkele dagen stond –met name langs de kust- een harde wind. De neerslag lag iets onder het langjarig gemiddelde. Het zuidwesten van het land had de meeste zonuren, met name in het zuidoosten was het een stuk minder zonnig. Hier viel ook meer regen. Het aantal etmalen met nachtvorst was normaal: 2-8 dagen in het westen, 8-11 dagen in het oosten. Strengere vorst ontbrak overal.

April

April 2009 kan worden gekenschetst als een warme en droge voorjaarsmaand. Het landelijk gemiddelde was het op een na hoogste sinds de start van de metingen in 1706; alleen april 2007 was nog zachter. De hoogste temperaturen werden gemeten in het midden en oosten van het land. Koele dagen kwamen niet voor en nachtvorst bleef in het grootste deel van het land tot vijf of minder nachten. Alleen in het oosten kwam het kwik nog 5-7 nachten onder de nul graden. Het neerslagpatroon was opmerkelijk variabel: extreem droog (5-15 mm) in oostelijk Groningen, Drenthe, Twente en de Achterhoek tot tamelijk droog in grote delen elders in het land. Alleen in zuidoost-Brabant en Zuid-Limburg viel iets meer neerslag dan het landelijke gemiddelde voor april. Grote delen van het noorden en westen

des lands kenden een hoeveelheid zonuren die ruim boven het gemiddelde lag. In het zuidoosten –met name Zuid-Limburg- was het beduidend minder zonnig.

Mei

Mei 2009 was een warme en natte maand. Dat laatste gaat met name op voor het noorden en westen des lands, waar de maandsom veelal tussen de 65 en de 125 mm lag. Grote delen van het oosten (met name van de Achterhoek via midden-Brabant tot in Zuid-Limburg) moesten het juist met weinig neerslag stellen, de maandsom bleef hier veelal onder de 45 mm. De temperatuur lag over het algemeen het hoogst in het zuidoosten, terwijl het noorden met een gemiddelde van onder de 12 graden duidelijk wat achterbleef. De meeste zonuren werden in de kuststrook geregistreerd. Nachtvorst bleef beperkt tot een enkele plek in het oosten des lands. In het westen van het land kwamen enkele pittige onweersbuien met flink wat neerslag en bliksemontladingen voor, met name op 14, 15, 24 en 25 mei.

Juni

Juni 2009 was een tamelijk warme en zonnige maand. Net als in de voorafgaande maanden waren de verschillen in het neerslagpatroon groot. Ditmaal was het opvallend droog (max. 45 mm neerslag) in grote delen van Friesland en Noord-Holland, terwijl in delen van Gelderland en Overijssel, alsmede in het Deltagebied op veel plaatsen meer dan 75 mm werd afgetapt. In de rest van het land zaten de neerslagwaarden tussen deze uitersten. De zon scheen traditiegetrouw het meest langs de kust, terwijl in het zuidoosten de hoogste temperaturen werden gemeten. Tropische dagen kwamen niet voor. In Gelderland en Noord-Limburg onweerde het enige keren, maar de hoeveelheid onweerdagen lag ruim onder die in mei. Wel vielen met name tussen 7 en 11 juni enkele zware buien in het zuiden en midden van het land.

Juli

Zomermaand juli verliep in 2009 over het algemeen warm en zonnig, maar zeker niet droog, al waren de verschillen op dit vlak groot. Zo bleef de hoeveelheid neerslag in delen van het noordwesten steken onder de 70 mm, terwijl in Twente en delen

van Drenthe meer dan 150 mm werd afgetapt. In de eerste week van de maand vielen hier enkel zware hagel- en onweersbuien, een verschijnsel dat later in de maand in het hele land lokaal optrad. Met een gemiddelde van 18-19 o C was er in het zuiden van het land sprake van waarlijk zomerse omstandigheden. Met name het noordoosten bleef daar met gemiddelde waarden tot 17,5 o C iets bij achter. Tengevolge van de verschillende depressies die veelal van de Noordzee ons land bereikten lag de gemiddelde windsnelheid duidelijk boven het gemiddelde. Lokaal werden hierbij soms zware windstoten gemeld.

4.3.2. Weersomstandigheden tijdens veldwerk ANV Van Ade Stag

Het merendeel van de inventarisaties is uitgevoerd onder vrij gunstige weersomstandigheden. Enkele geplande bezoeken konden echter geen doorgang vinden door regen en wind; deze bezoeken werden later ingehaald. Andere bezoeken vonden juist tijdens erg warme omstandigheden plaats. Op warme dagen is de activiteit van weidevogels midden op de dag laag. Behalve tijdens de ochtend, is er op die dagen soms voor gekozen om laat in de middag of vroeg in de avond een ronde te maken.

4.4. Interpretatie en verwerking van de gegevens

Waarnemingen werden met broedzekerheidscodes op veldkaarten ingetekend schaal 1: 5000 en uitgewerkt op soortkaarten 1: 10.000. Bij de interpretatie werd uitgegaan van de criteria zoals beschreven in van Dijk (2004) en Teunissen & van Kleunen (2001).

Bij de bepaling van de territoria is uitgegaan van het zwaartepunt van het territorium: de hoogste broedcode, het deel van het gebied met de meeste waarnemingen of, als er slechts weinig waarnemingen waren, de waarneming die het verst van de datumgrenzen verwijderd lag. De territoria zijn ingevoerd in een GIS-bestand. De verspreidingskaarten (bijlage III) zijn gemaakt met GIS Arc-view.

Tabel 4.3.1. Enkele weersvariabelen (landelijk gemiddelde) in de periode maart-juli 2009, op basis van het KNMI. ref. staat voor de referentie waarden (langjarig gemiddelde).

	Gem. temp °C	Ref	Neerslag in mm	Ref	Zonneschijn in %	Ref	Wind (m/s)	Ref
Maart	6,1	5,6	53	65	41	31	4,8	5,4
April	11,7	8,0	22	44	54	39	3,8	4,9
Mei	13,5	12,3	67	57	51	43	4,8	4,5
Juni	15,4	14,9	55	71	50	38	4,0	4,4
Juli	18,0	17,1	100	70	48	40	4,7	4,3

5. Resultaten

5.1. Inleiding

In de terreinen van ANV Van Ade Stag werden in 2009 15 soorten weidevogels vastgesteld, met een totaal aantal van 1.444 territoria. (tabel 5.1). Van deze vogelsoorten zijn de aantallen en verspreiding bepaald. De bijhorende verspreidingskaarten zijn terug te vinden in Bijlage III. Het aantal vastgestelde territoria per SAN-pakket is terug te vinden in Bijlage II.

Tabel 5.1. Vastgestelde weidevogels in de terreinen van ANV Van Ade Stag in 2009.

Soort	N	N SAN	N100/ha SAN
<i>Oppervlakte (ha)</i>	2.737	1.996	
Knobbelzwaan	36	30	1,5
Bergeend	22	19	1,0
Krakeend	64	58	2,9
Zomertaling	3	3	0,2
Slobeend	24	16	0,8
Kuifeend	54	41	2,1
Scholekster	228	210	10,5
Kievit	491	461	23,1
Grutto	285	272	13,6
Tureluur	166	156	7,8
Visdief	18	17	0,9
Veldleeuwerik	6	6	0,3
Graspieper	14	13	0,7
Gele Kwikstaart	32	31	1,6
Paapje	1	1	0,1
N totaal	1.444	1.334	66,8
N totaal SAN	1.386	1.285	64,4

Geen SAN-pakket soort, wel BMP-W soort

5.2. Vergelijking 2006 en 2009

Tabel 5.2. Vergelijking van aantallen en dichtheden van de SAN-soorten in de terreinen van ANV Van Ade Stag in 2006 en 2009.

Soort	n2006	n2009	dh100ha06	dh100ha09
<i>Opp SAN (ha)</i>	2230			
Krakeend	46	58	2,1	2,6
Zomertaling	5	3	0,2	0,1
Slobeend	22	16	1,0	0,7
Kuifeend	38	41	1,7	1,8
Scholekster	240	210	10,8	9,4
Kievit	537	460	24,1	20,6
Grutto	260	272	11,7	12,2
Tureluur	127	156	5,7	7,0
Visdief	2	17	0,1	0,8
Veldleeuwerik	5	6	0,2	0,3
Graspieper	6	13	0,3	0,6
Gele Kwikstaart	24	31	1,1	1,4
Paapje		1	0,0	0,0

5.3. Bespreking resultaten

Van de in 2009 gevonden resultaten worden aan de hand van de verspreidingskaarten (Bijlage III) de meest opvallende zaken besproken. Per soort wordt een korte toelichting gegeven over de verspreiding en de verschillen met de inventarisatie in 2006. Tussen haakjes is het aantal territoria vermeld welke binnen de grenzen van de SAN-pakketten vastgesteld zijn.

KNOBBELZWAAN 36 territoria (30)

Knobbelzwanen broeden vooral min het westelijk deel van het onderzoeksgebied. Opmerkelijk talrijk was de soort in de Doespolder, Voorofsche Polder en Vlietpolder ten zuiden van Hoogmade. Ten opzichte van 2006 lijkt de Knobbelzwaan licht in aantal te zijn toegenomen.

BERGEEND 22 territoria (19)

Vrijwel alle vastgestelde territoria van de Bergeend bevonden zich rond de Kagerplassen en in de polders bezuiden Hoogmade. Ten opzichte van 2006 vond een opmerkelijke toename plaats in de Kaagerpolder, Aderpolder en Buurterpolder, maar het totaal territoria week in beide jaren niet veel van elkaar af.

KRAKEEND 64 territoria (58)

Net als in 2006 bleek de Krakeend vooral goed vertegenwoordigd te zijn in het westelijk deel van het onderzoeksgebied. Het totaal aantal territoria bleek ten opzichte van drie jaar terug nog wat gestegen te zijn. Dit is geheel conform de landelijk trend en de bevindingen in het werkgebied van andere ANV's in de regio.

ZOMERTALING 3 territoria (3)

Het aantal territoria van deze schaarse maar kenmerkende eendensoort van laagveenweilanden lag onder de 5 in 2006 gevonden paren. Deze afname is conform de landelijke trend en werd ook in de meeste andere ANV's in de regio gevonden. De territoria bevonden zich in de Aderpolder en Buurterpolder en in de Vlietpolder onder Hoogmade.

SLOBEEND 24 territoria (16)

Het aantal territoriale Slobeenden bleek in de zowel in 2006 als in 2009 getelde gebieden iets te zijn gedaald. De verspreiding was in grote lijnen gelijk, met een duidelijk accent op de gebieden rond de Kagerplassen. In de telgebieden beoosten het Braassemermeer ontbrak de soort zelfs volledig. In 2006 werden hier nog twee paren geteld. De beste gebieden voor de Slobeend waren de Kaagerpolder en de Aderpolder met elk drie paar.

KUIFEEND 54 territoria (41)

De Kuifeend bleek in de in zowel in 2006 als in 2009 onderzochte gebieden ligt te zijn toegenomen. Ook bij deze eendensoort ligt een duidelijk verspreidingsaccent op het westelijk deel van het onderzoeksgebied. Beoosten het Braassemermeer werden 7 territoria gevonden. Opvallend waren de zes paren in het noordelijk deel van de Drooggemaakte Veender- en Lijkerpolder (in 2006 twee paren).

SCHOLEKSTER 228 territoria (210)

De Scholekster is een talrijke broedvogel in met name het westelijk deel van het onderzoeksgebied, maar het aantal territoria daalde ten opzichte van 2006 met 13 procent. Dit is conform de landelijke trend, die in de jaren 2006-2008 duidelijk negatief was en ook voor 2009 weinig goeds in petto lijkt te hebben. De verspreiding van de Scholekster is sinds 2006 nauwelijks gewijzigd, al valt op dat de afname in relatief perifere telgebieden als in Polder Vierambacht en Vrouwengeestpolder bij Wouwbrugge wat sneller lijkt te gaan. In belangrijke concentratiegebieden als de Kaagerpolder, de Drooggemaakte Veender- en Lijkerpolder en de Blauwe Polder is van een afname minder te merken.

KIEVIT 491 territoria (461)

De Kievit was in 2009 met afstand de talrijkste

weidevogel, maar ten opzichte van 2006 moest de soort wel een flinke veer laten: het aantal territoria in de in beide jaren getelde gebieden daalde van 537 naar 460 paren. De afname deed zich voor in het gehele onderzoeksgebied, al geldt ook voor deze soort dat een aantal telgebieden in het toch al minder goed bezette oostelijk deel van het onderzoeksgebied het extra zwaar te verduren had. Zo daalde de stand in het onderzochte deel van de Vrouwengeestpolder bij Wouwbrugge van 11 naar twee paar. Ook rond de Kagerplassen trad echter een afname op, getuige bijvoorbeeld de aantallen in de Groot- en Klein Hemmerpolder: 25 in 2006 en 8 in 2009. De afname van de Kievit is conform de landelijke trend in de periode 2006-2008 en trad in 2009 in de meeste onderzochte ANV's in West-Nederland op.

GRUTTO 285 territoria (272)

Met 285 paren is de Grutto na de Kievit nog altijd de talrijkste weidevogel in het onderzoeksgebied. Sopmerkelijk genoeg nam het aantal territoria zelfs wat toe: van 260 naar 272 paren in de zowel in 2006 als in 2009 onderzochte gebieden. Naast Van Ade Stag werd in slechts één andere regio in West-Nederland een toename ten opzichte van 2006 vastgesteld. De landelijke trend in de periode 2006-2008 is tamelijk negatief en de meeste berichten over 2009 zijn ook weinig hoopgevend.

In het onderzoeksgebied weet de Grutto zich vooral goed te handhaven in de polders rond de Kagerplassen. Plaatselijk komen hier fikse concentraties voor, zoals de 18 paren in de Kaagerpolder Veel concentraties in 2009 zijn ook op de kaart van 2006 terug te vinden. Beoosten het Braassemermeer gaat het de soort duidelijk minder voor de wind: hier daalde het aantal territoria van 21 in 2006 naar 11 in 2009.

TURELUUR 166 territoria (156)

De landelijke aantalsontwikkeling van de Tureluur is de laatste jaren stabiel, maar in het onderzoeksgebied lijkt de soort het beter te doen, getuige een toename van 127 naar 156 paren in de zowel in 2006 als in 2009 getelde gebieden. Net als in 2006 is de verspreiding in het onderzoeksgebied sterk geclusterd in het westelijk deel, maar in de polder beoosten het Braassemermeer werd wel een toename vastgesteld: van 6 paren in 2006 naar 10 paren in 2009, vooral dankzij de vijf paren in de Kleine Heilige Geestpolder. In het westelijk is de Tureluur in vrijwel alle deelgebieden aangetroffen, met concentraties in onder meer de zuidelijke Veender- en Lijkerpolder, de Kaagerpolder en de Lakerpolder. Duidelijk talrijker dan in 2006 was de soort onder meer in de Frederikspolder (van twee naar 10 paar) en de Blauwe Polder-zuidoost (van 5 naar 12 paar).

VISDIEF 18 territoria (17)

Broedverdachte Visdieven werd vooral vastgesteld in de polders tussen de Kagerplassen en de A4. Kolonies waren niet aanwezig.

VELDLEEUWERIK 6 territoria (6)

Het aantal Veldleeuweriken in het onderzoeksgebied lag vrijwel gelijk aan dat in 2006, waarmee sprake is van een bestendiging van het schaarse voorkomen van de soort. Opvallend is het wel het verschil in locatiekeuze: waren in 2006 vrijwel alle territoria te vinden in de noordelijke Drooggemaakte Veenderen Lijkerpolder, in 2009 werd de Veldleeuwerik hier niet teruggevonden en werden bijna alle territoria vastgesteld in de polders beoosten het Braassemermeer.

GRASPIEPER 14 territoria (13)

Graspiepers doen het al lange tijd niet goed in de veenweidegebieden van West/Nederland. Derhalve is de geconstateerde stijging van het aantal broedparen in het onderzoeksgebied opmerkelijk te noemen, al is de soort nog verre van talrijk te noemen. De Graspieper deed het, net als de Veldleeuwerik, relatief goed in de deels uit akkerland bestaande polders beoosten het Braassemermeer, waar het aantal paren steeg van twee in 2006 naar 12 in 2009. Met name de Griet- en Vriesekoopsche Polder nabij

de Westeinderplassen (5 paren) sprong eruit. In het westelijk deel van het onderzoeksgebied werden slechts twee paren geteld.

GELE KWIKSTAART 32 territoria (31)

GeleKwikstaartengedijen in Nederland tegenwoordig op akkerland over het algemeen stukken beter dan op grasland. Net als in 2006 is dit gegeven duidelijk terug te zien in de verspreiding van de soort in het onderzoeksgebied: in het westelijk deel is hij bijzonder schaars, terwijl de deels uit akkerland bestaande polders tussen het Braassemermeer en de Westeinderplassen behoorlijk wat Gele kwikken tellen. De grootste concentratie van 16 paren is te vinden in de Griet- en Vriesekoopsche Polder.

PAAPJE 1 territorium (1)

Het Paapje is een in West-Nederland bijzonder schaars voorkomende broedvogel van kruiden- en ruigterijke graslanden. Tot voor kort was de soort nog plaatselijk algemeen in de duinstreek, maar ook hier is hij nu aan het verdwijnen. De beste plek voor Paapjes in Nederland zijn de beekdalen in Drente. Zeer verassend was de aanwezigheid van een territorium van het Paapje in het onderzoeksgebied, meer bepaald in de Kooipolder bewesten de Kagerplassen. In 2006 werd de soort niet vastgesteld in het onderzoeksgebied.

5.4. Resultaten SAN-pakketten

Tabel 5.3. Resultaten per SAN-pakket (totale opp > 10 ha) in ANV Van Ade Stag in 2009. (Pakketeisen zie Bijlage 1).

pakketcode	opp(ha)	Dichtheid paren/100 ha		Pakketeisen paren/100 ha		Conclusie	Verschil tov pakketeisen	
		Alle	Kritische	Alle	Kritische		Alle	Kritische
1901	1624	56	27	50	20	voldoet	+6	+7
1902	271	86	40	50	20	voldoet	+36	+20
1903	16	25	19	50	20	voldoet niet	-25	-1
1904	41	104	48	50	20	voldoet	+54	+28
1905	20	49	35	50	20	voldoet niet	-1	+15
1906	15	34	20	50	20	voldoet niet	-16	0
3141	8	103	51				103	51
3331	102	52	25				52	25

Tabel 5.4. Resultaten voor de gehele beschikking in ANV van Ade Stag in 2009. (Pakketeisen zie Bijlage 1).

Opp(ha)	Dichtheid paren/100 ha		Pakketeisen paren/100 ha		Conclusie	Verschil tov pakketeisen	
	Alle	Kritische	Alle	Kritische		Alle	Kritische
1996	61	29	50	20	voldoet	+11	+9

6. Samenvatting

In het voorjaar van 2009 is 2.737 hectare van door leden van de Agrarische Natuurvereniging (ANV) Van Ade Stag beheerde gronden gekarteerd op weidevogels. Het betrof een herhaling van een soortgelijke kartering in 2006. Op 1.996 hectare van het onderzochte gebied ligt een SAN-weidevogelpakket. De inventarisatie werd uitgevoerd door Steven Kragten en Leo Boon van SOVON Vogelonderzoek Nederland. Tussen 31 maart en 23 juni werd het gehele onderzoeksgebied vijf maal bezocht. Alle voor de SAN-pakketten relevante weidevogels, alsmede enkele additionele soorten van het BMP-Weidevogels, werden gekarteerd. Het veldwerk en de uitwerking van de veldgegevens vonden plaats conform de systematiek van het BMP-Weidevogels.

In de terreinen van ANV Van Ade Stag werden in 2009 in totaal 15 soorten weidevogels vastgesteld, met een totaal aantal van 1.444 territoria. Uit de resultaten van de inventarisatie blijkt dat drie van de zes afgesloten pakketcodes met een oppervlak > 10 hectare (waaronder veruit de grootste) voldoen aan de pakket-instapeisen. Ook de gehele beschikking voldoet aan de instapeisen (tabel 5.3.).

Literatuur

DIJK A.J. VAN 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project. Tweede, aangepaste druk SOVON vogelonderzoek Nederland. Beek-Ubbergen.

SLATERUS R. 2006. Weidevogels van ANV Van Ade Stag in 2006. SOVON-inventarisatierapport 2006/34. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

SOVON VOGELONDERZOEK NEDERLAND, 2002. Atlas van de Nederlandse Broedvogels 1998-2000. Nederlandse Fauna 5. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & European Invertebrate Survey –Nederland, Leiden.

TEUNISSEN W.A. & VAN KLEUNEN A. 2001. Weidevogels inventariseren in cultuurland. Handleiding Nationaal Weidevogelmeetnet. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.

TEUNISSEN W.A. & WYMENGA E. 2007. Weidevogels in de SAN-gebieden in West-Nederland in 2006. SOVON-onderzoeksrapport 2007/01. SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen. A&W-rapport 929 . Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek, Veenwouden.

Bijlage I SAN Pakketeisen

Voor de pakketten 1801-1817 geldt:

In de verzameling beheerseenheden bevinden zich bij aanvang van het tijdvak, te rekenen per 100 hectare, minimaal 25 broedparen van één of meer van de volgende soorten: grutto, kievit, scholekster, tureluur, watersnip, kemphaan, slobend, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kluut, graspieper, krakeend, kuifeend, wintertaling, gele kwikstaart, kwartelkoning, visdiefje, zwarte stern, paapje, grauwe gors of bontbekplevier.

Voor de pakketten 1901-1917 geldt:

In de verzameling beheerseenheden bevinden zich bij aanvang van het tijdvak, te rekenen per 100 hectare, minimaal 50 broedparen van één of meer van de volgende soorten: grutto, kievit, scholekster, tureluur, watersnip, kemphaan, slobend, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kluut, graspieper, krakeend, kuifeend, wintertaling, gele kwikstaart, kwartelkoning, visdiefje, zwarte stern, paapje, grauwe gors of bontbekplevier, waarvan minimaal 20 broedparen van de soorten grutto, tureluur, watersnip, kemphaan, slobend, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kluut, graspieper, krakeend, kuifeend, wintertaling, gele kwikstaart, kwartelkoning, visdiefje, zwarte stern, paapje, grauwe gors of bontbekplevier.

Voor de pakketten 2001-2017 geldt:

In de verzameling beheerseenheden bevinden zich bij aanvang van het tijdvak, te rekenen per 100 hectare, minimaal 75 broedparen van één of meer van de volgende soorten: grutto, kievit, scholekster, tureluur, watersnip, kemphaan, slobend, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kluut, graspieper, krakeend, kuifeend, wintertaling, gele kwikstaart, kwartelkoning, visdiefje, zwarte stern, paapje, grauwe gors of bontbekplevier, waarvan minimaal 35 broedparen van de soorten grutto, tureluur, watersnip, kemphaan, slobend, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kluut, graspieper, krakeend, kuifeend, wintertaling, gele kwikstaart, kwartelkoning, visdiefje, zwarte stern, paapje, grauwe gors of bontbekplevier.

Voor de pakketten 2101-2117 geldt:

In de verzameling beheerseenheden bevinden zich bij aanvang van het tijdvak, te rekenen per 100 hectare, minimaal 100 broedparen van één of meer van de volgende soorten: grutto, kievit, scholekster, tureluur, watersnip, kemphaan, slobend, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kluut, graspieper, krakeend, kuifeend, wintertaling, gele kwikstaart, kwartelkoning, visdiefje, zwarte stern, paapje, grauwe gors of bontbekplevier, waarvan minimaal 50 broedparen van de soorten grutto, tureluur, watersnip, kemphaan, slobend, zomertaling, veldleeuwerik, wulp, kluut, graspieper, krakeend, kuifeend, wintertaling, gele kwikstaart, kwartelkoning, visdiefje, zwarte stern, paapje, grauwe gors of bontbekplevier.

Bijlage II Aantal vastgestelde territoria per SAN-pakket

Soort	1901	1902	1903	1904	1905	1906	3331	Overig*
<i>Opp (ha)</i>	1.624	271	16	41	20	15	102	18
Knobbelzwaan	25	4						1
Bergeend	12	5		1			1	
Krakeend	39	12		2		2	3	
Zomertaling	1	2						
Slobeend	10	6						
Kuifeend	26	11				1	3	
Scholekster	154	31		8	2	2	12	1
Kievit	330	95	1	15	1		15	4
Grutto	193	42	1	11	6		13	3
Tureluur	110	31	2	6			6	1
Visdief	12	3		1	1			
Veldleeuwerik	6							
Graspieper	12	1						
Gele Kwikstaart	31							
Paapje							1	

* Overig = pakket 1907, 3111, 3141.

Geen SAN-pakket soort, wel BMP-W soort

Bijlage III Verspreidingskaarten weidevogels in ANV Van Ade Stag in 2009

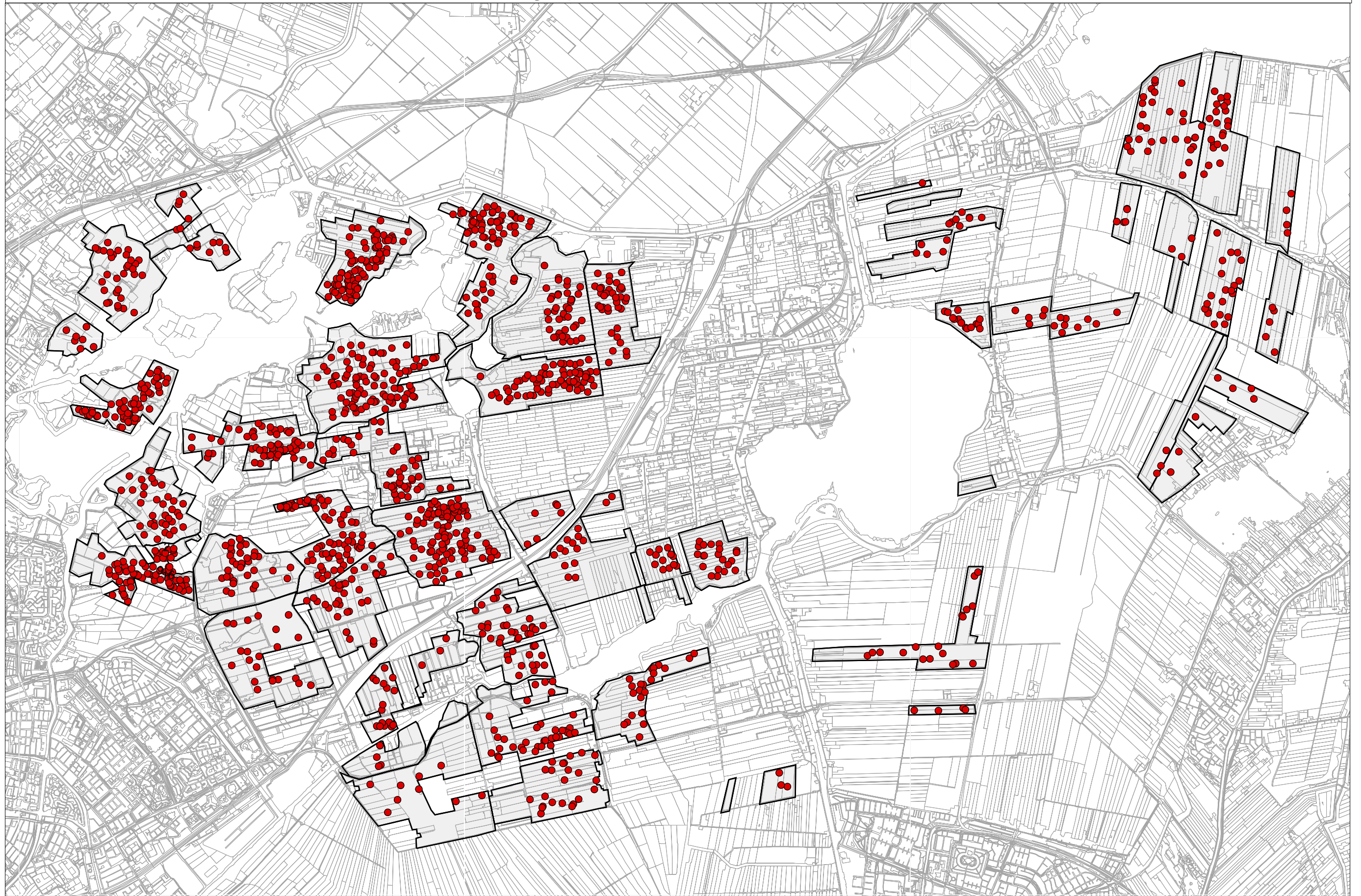

Van Ade Stag 2009

SAN weidevogelpakket - alle soorten 1386 territoria

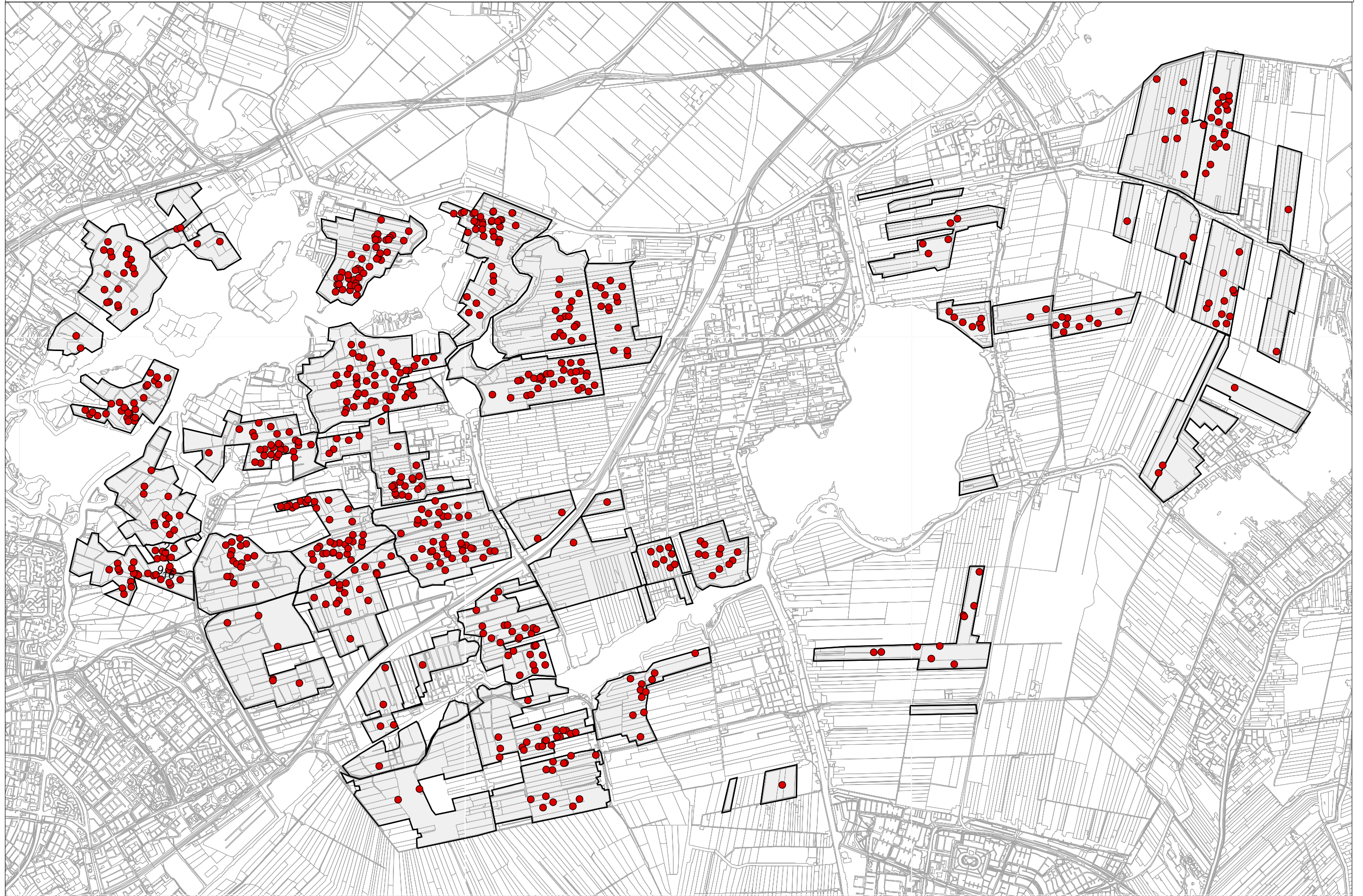
0 1 2 Kilometers

Van Ade Stag 2009

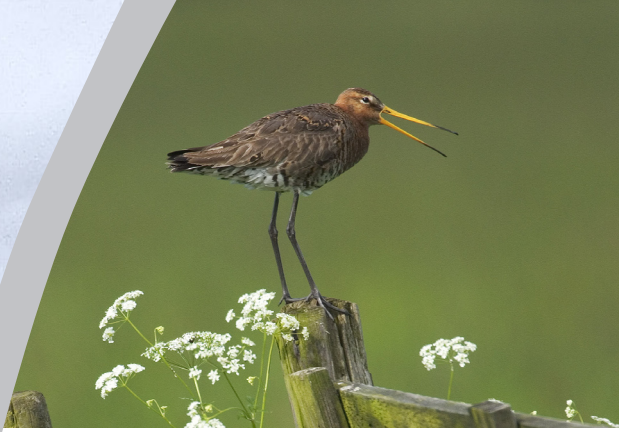
SAN weidevogelpakket - kritische soorten 667 territoria

0 1 2 Kilometers

Weidevogels van ANV Van Ade Stag in 2009

Steven Kragten & Leo Boon

SOVON-inventarisatierapport 2009/21
Dit rapport is samengesteld in opdracht van
Natuurlijk Platteland West

